

04/2023

OPETTAJANKOULUTUSFOORUMIN

KANNANOTTO

ERITYISPEDAGOGINEN OSAAMINEN KUULUU KAIKILLE

Viimeisen vuosikymmenen aikana tehdyt oppimisen tuen järjestämisen uudistukset eri koulutusasteilla ja koulutuksen resurssien leikkaukset ovat tuoneet haasteita oppimisen tuen järjestämiseen ja opettajien osaamiselle. Opettajankoulutusfoorumi ottaa kantaa erityisopettajien koulutukseen, kelpoisuusehtoihin ja opettajien erityispedagogisen osaamisen kehittämiseen kuvaamalla tavoitetilan:

1. Erityisopettajien kelpoisuusehtoja tarkastellaan suhteessa yleisen, erityisen ja tehostetun tuen järjestämiseen eri koulutusasteilla varhaiskasvatuksesta toisen asteen opintoihin. Erityisopettajan kelpoisuuksien ja koulutusten sisällön tulee mahdollistaa ja antaa kelpoisuus toimia eri koulutusasteilla ja -muodoissa erityisopettajana ottamalla huomioon eri asteilla toimimisen edellytyksenä olevat aineenhallinnan vaatimukset. Tavoitteena on edistää opettajien joustavaa jatkuvaa oppimista ja liikkumista uran aikana sekä selkeyttää opettajankoulutuksen järjestämistä. Osana jatkuvan oppimisen tarjontaa korkeakoulut järjestävät opettajille, erityisopettajille, oppilaan- ja opinto-ohjaajille sekä johtajille oppilaitoksissa mahdollisuuksia hankkia osaamista erityispedagogiikasta ja pätevöityä edelleen. Opettajankoulutuksen kannalta on tärkeää selkeyttää ja yhtenäistää tuen järjestämisen muotoja ja alan käsitteitä. Esimerkiksi erityisestä tuesta käytetyt käsitteet ovat erilaiset eri koulutusasteilla. Korkeakouluopiskelijoiden tuen tarve ja järjestelyt sekä opettajien tarvitsema erityispedagoginen osaaminen selvitetään.
2. Erityispedagoginen osaaminen kuuluu koko opetusalan henkilöstölle ja sitä, kuten kehityksen ja oppimisen moninaisuutta, tuen eri muotoja, eriyttämistä ja moniammatillista yhteistyötä, opitaan koko opettajan peruskoulutuksen ajan. Inklusiivinen opetus vaatii erityisopettajan ja muun opetusalan henkilöstön yhteistyötä. Erityispedagogiset sisällöt kulkevat läpäisevänä juonteena opettajien peruskoulutuksen opintojaksoilla ja harjoitteluissa. Koska monet käytänteet opitaan työelämässä, perehdytys- ja täydennyskoulutus järjestetään linjakkaana jatkumona osana jatkuvaa oppimista. Opettajan, oppilaan- ja opinto-ohjaajan sekä johtajan uran eri vaiheissa järjestettävissä jatkuvan oppimisen opintojaksoissa ja epämuodollisessa oppimisessa huolehditaan siitä, että erityispedagogista osaamista opitaan teoriassa ja käytännössä tarkoituksenmukaisessa suhteessa.

3. Erityispedagogiikan koulutusta ja erityisopettajan kelpoisuuden tuottavia opintoja on tärkeää tarjota kansallisesti kattavasti. Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset ottavat tuen järjestämiseen liittyvät haasteet huomioon laatiessaan kehittämissuunnitelmia ja organisoidessaan tukea. Koulutusalan henkilöstö sisällyttää erityispedagogisen osaamisen hankkimista omiin kehittämissuunnitelmiinsa. Kaikilla koulutuksen asteilla tarvitaan syvempää ymmärrystä toisaalta yksilön kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyvistä edellytyksistä ja toisaalta ymmärrystä ryhmässä oppimisen tuomista haasteista ja mahdollisuuksista. Tuen onnistumisen kannalta oleellista on joukkoon kuulumisen ja ryhmään kiinnittymisen kokemus. Nämä toimenpiteet ovat tärkeitä, koska yleisen, tehostetun ja erityisen tuen järjestämisessä on havaittu eroja koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten välillä. Lain mukaan kaikilla oppilailta ja opiskelijoilla on oikeus saada tarvitsemaansa tukea kaikilla koulutusasteilla.

Tämän kannanoton laatimisessa on otettu huomioon koulutuspoliittiset uudistukset, oppivelvollisuuden laajentaminen ja jatkuvan oppimisen uudistaminen sekä niihin liittyvät ohjelmat ja saadut kokemukset. Kannanotto on tehty laajassa yhteistyössä opettajankoulutusta tarjoavien korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa. Kannanotossa opetusalan henkilöstöllä tarkoitetaan opettajia, oppilaan- ja opinto-ohjaajia ja oppilaitosten johtajia. Erityisopettajilla tarkoitetaan varhaiskasvatuksen erityisopettajia, erityisopettajia, erityisluokanopettajia sekä ammatillisia erityisopettajia, jotka tukevat lasta, oppilasta tai opiskelijaa ylittämään oppimisen esteitä. Oppilaitoksella tarkoitetaan varhaiskasvatuksen yksikköä, peruskoulua ja toisen asteen oppilaitosta. Koulutuksen järjestäjällä tarkoitetaan varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjää.